

DEN NASJONALE KAMP OG ARBEIDERNE

Arbeiderbevegelsen har alltid ført en uforsonlig kamp mot enhver form for undertrykkelse - mot nasjonal ufrihet like meget som mot økonomisk og sosial urett. Allerede Karl Marx interesserte seg sterkt for de undertrykte nasjoners skjebne og polemiserte skarpt mot den som antok en vakkende holdning til f.eks. polakkenes frihetskamp. Hans mening var at forholdet mellom statene - på samme måte som forholdet mellom individene måtte baseres på bestemte rettsregler. Det gamle slagordet om at arbeiderne ikke hadde noe fedreland, innebar aldri noen oppfordring til landsforræderi i en krig som gjaldt nasjonal uavhengighet. Men da setningen ble forrætt, var arbeiderne i alle land en pårikaste, og ordene var ment som en appell til dem om å tilkjempe seg den innflytelse og andel i samfundets goder som tilkom dem. Først når det var oppnådd, kunne de av fullt hjerte si at fedrelandet var hele folkets eie.

Det har i det hele tatt vært alminnelig innen arbeiderbevegelsen å se en sammenheng i striden for nasjonal og for økonomisk frigjøring. Kampen har bare måttet endre karakter og retning alt etter som det var de nasjonale eller de økonomiske problemene som sto i forgrunnen.

I årene mellom 1814 og 1905 var hoveddraget i den samfundsmessige utvikling i Norge at den økonomisk dårligst stillede del av folket - i strid med embetsmennene og andre representanter for de herskende lag - båret vegen for full nasjonal frihet. Kampen ble ført gjennom bonde-reisningen i 1830-årene, gjennom Ole Gabriel Uelands organiserte bondebevegelse, gjennom Johan Syverdrups folkereisning for parlamentarisme og gjennom Marcus Thranes arbeiderreisning. Politisk ble arbeiderbevegelsen først organisert i 1887 ved dannelsen av Det norske Arbeiderparti. Det var ingen tilfeldighet at dette parti var det første som helt og fullt gikk inn for kravet om unionsoppløsning. Like lite var det noen tilfeldighet at det norske standpunktet i unionsstriden fikk sin beste støtte i svensk arbeiderbevegelse.

I 1905 fikk vi vår nasjonale frihet. Den nye situasjon skapte nye oppgaver for arbeiderbevegelsen. Nå gjaldt det for småkårsfolket å gjøre landet til sitt eget, ikke bare nasjonalt, men også økonomisk. I den korte tiden Norge var fritt, ble denne kampen - tross nederlag og tilbakeslag - ført stadig nærmere målet.

Ved tyskernes okkupasjon i 1940 ble situasjonen igjen totalt forandret. Vi fikk oppleve en nasjonal ufrihet og undertrykkelse i hittil ukjent målestokk. De organisasjoner som arbeiderbevegelsen hadde bygd opp, ble smadret, dens ledere drevet i landflyktighet, fengslet eller skutt. Igjen ble den nasjonale frihetskampen det primære. Men denne gang ble kampen meget vanskeligere å føre. Våpnene måtte smies pånytt. Enkeltvis og i små grupper - men likevel samlet i en usynlig, stor fylking - har arbeiderbevegelsens kvinner og menn tatt opp striden mot det nazistiske terrorveldet. Samfundsgrupper som tidligere var våre motstandere, er blitt allierte.

En gang om ikke så lenge vil også denne kampen bli avsluttet med seier. Og den nye situasjon som da oppstår, vil igjen skape nye oppgaver. Vi håper at det nye Norge som da skal skapes, blir mindre preget av interesse motsetninger og klassekamp enn det Norge som var. Interesseløsskapet og solidariteten under okkupasjonen har i høy grad øket mulighetene for en utvikling i denne retning.

Avgjørende for om klassekampen skal fortsette eller ikke, blir om det lykkes å avskaffe årsakene til striden mellom klassene og skape et samfund hvor alt arbeid lønnes etter den verdi det har, og hvor produksjonsmulighetene utnyttes på en rasjonell måte, samtidig som de brede befolkningslag får anledning til å gjøre sin innflytelse gjeldende like meget på det økonomiske område som på det politiske felt.